

भजस्वास्मान् राजपुत्र भजमानान् महाद्युते । न भविष्यति दुर्बुद्धिर्धार्तराष्ट्रो ह्यमर्षणः ।
 ॥ सञ्जय उवाच ॥ ततो युयुत्सुः कौरव्यान् परित्यज्य सुतांस्तव । जगाम पाण्डुपुत्राणां सेनां विश्राव्य दुन्दुभिं ।
 ततो युधिष्ठिरो राजा सुसंहृष्टो महाभुजः । जग्राह कवचं भूयो दीप्तिमत् कनकोज्ज्वलं ।
 प्रत्यपद्यन्त ते सर्वे रथान् स्वान् पुरुषर्षभाः । ततो व्यूहं यथापूर्वं प्रत्यव्यूहन्त ते पुनः ।
 अवादयन् दुन्दुभीश्च शतशश्चैव पुष्कलान् । सिंहनादांश्च विविधान् विनेदुः पुरुषर्षभाः ।
 रथस्थान् पुरुषव्याघ्रान् पाण्डवान् प्रेत्य पार्थिवाः । धृष्टद्युम्नादयः सर्वे पुनर्जह्विरे तदा ।
 गौरवं पाण्डुपुत्राणां मान्यान् मानयताश्च तान् । दृष्ट्वा महीचितस्तत्र पूजयाञ्चकिरे मृगं ।
 सौहृदश्च कृपाञ्चैव प्राप्तकालं महात्मनां । दयाञ्च ज्ञातिषु परां कथयाञ्चकिरे नृपाः ।
 साधुसाध्विति सर्वत्र निश्चरुः स्तुतिसंहिताः । वाचः पुण्याः कीर्त्तिमतां मनोहृदयकर्षणाः ।
 स्नेच्छाश्चार्थ्याश्च ये तत्र ददृशुः शुश्रूवुस्तदा । वृत्तं तं पाण्डुपुत्राणां रुरुदुस्ते सगद्गदाः ।
 ततो जघ्नुर्महाभेरीं शतशश्चैव पुष्कलान् । शङ्खांश्च गोचीरनिभान् दध्नुर्दृष्ट्वा मनस्विनः ।
 इति श्रीमहाभारते भीष्मपर्वणि भीष्मवधपर्वणि भीष्मद्वैपायनकृपशल्याभिगमने त्रिचत्वारिंशोऽध्यायः ॥ ४३ ॥
 ॥ धृतराष्ट्र उवाच ॥ एवं व्यूढेष्वनीकेषु मामकेष्वितरेषु च । के पूर्वं प्राहरंस्तत्र कुरवः पाण्डवास्तथा ।
 ॥ सञ्जय उवाच ॥ भ्रातुस्तदचनं श्रुत्वा पुत्रो दुःशासनस्तव । भीमं प्रमुखतः कृत्वा प्रययौ सेनया सह ।
 तथैव पाण्डवाः सर्वे भीमसेनपुरोगमाः । भीष्मेण युद्धमिच्छन्तः प्रययुर्दृष्टमानसाः ।
 खेडाः किलकिलाशब्दाः क्रकचा गोविषाणिकाः । भेरीवृद्धमुरजा हयकुञ्जरनिस्स्रजाः ।
 उभयोः सेनयो राजंस्ततस्ते स्म समाद्रवन् । वयं तान् प्रति नर्दन्तस्तदासीत्तुमुलं महत् ।

महान्यनीकानि महासमुच्छ्रये समागमे पाण्डवधार्तराष्ट्रयोः । चक्रम्पिरे शङ्खमृदङ्गनिःस्वनैः प्रकम्पितानीव वनानि
 वायुना ।

नरेन्द्रनागाश्वसमाकुलानामत्यायतानामश्विवे मुहूर्त्तैः । बभूव घोषस्तुमुलश्चमूनां वातोद्धतानामिव सागराणां ।
 तस्मिन् समुत्थिते शब्दे तुमुले लोमहर्षणे । भीमसेनो महाबाहुः प्राणदत् गोदृष्टो यथा ।
 शङ्खदुन्दुभिनिर्घोषं वारणानाञ्च वृंहितं । सिंहनादश्च सैन्यानां भीमसेनरवोऽभ्यभूत् ।
 हयानां द्वेषमाणानामनीकेषु सहस्रशः । सर्वानभ्यभवच्छब्दान् भीमसेनस्य निस्स्रजः ।
 तच्छ्रुत्वा निनदं तस्य सैन्यास्तव वितत्रसुः । जीमूतस्यैव नदतः शक्राशनिमस्रजः ।
 वाहनानि च सर्वाणि शङ्खमूत्रं प्रसुस्रुवुः । शब्देन तस्य वीरस्य सिंहस्यैव तरे मृगाः ।
 दर्शयन् घोरमात्मानं महाभ्रमिव नादयन् । भीषयंस्ते सुतांस्तत्र तत एतान् समभ्ययात् ।
 तमायान्तं महेष्वासं सोदर्याः पर्यवारयन् । ह्लादयन्तः शरव्रतैर्भेषा इव दिवाकरं ।
 दुर्योधनश्च पुत्रस्ते दुर्मुखो दुःसहस्तथा । दुःशासनश्चातिरथस्तथा दुर्मर्षणो नृप ।
 विविंशतिश्चित्रसेनो विकर्णश्च महारथः । पुरुनित्रो जयो भोजः सौमदत्तिश्च वीर्यवान् ।
 महाचापानि धुन्वन्तो जलदा इव विद्युतः । आददानाश्च नाराचान्निर्मुक्ताशीविषोपमान् ।